

PROBLEMA VERBULUI ÎN LIMBAJUL COPIILOR DE VÂRSTĂ TIMPURIE

Liuba MOCANU, dr., conf. univ. UPSC, RM

Lidia ZATIC, masterand, UPSC, RM

Summary. The article reflects the issue of vocabulary in the language of preschool children through the psycho-pedagogical and linguistic-didactic prisms, as well as the order and the number of words representing various parts of speech in children's communication. The research comprises some actual experimental results on the use of verbs by children along with the ways of the situation's improvement.

Keywords: *verb, language, children, early age.*

Printre principalele obiective ale educației îl constituie dezvoltarea personalității. Evoluția oricărui proces psihic și educativ e de neimaginat în afara limbajului. La vârsta timpurie limbajul permite copilului să realizeze relații complexe cu adulții, cu semenii, să-și organizeze activitatea psihică, să-și exprime ideile, să înțeleagă și să acumuleze informații etc., lucru ce se realizează doar prin cuvânt.

Munca asupra vocabularului în instituția timpurie constă în dezvoltarea, extinderea aspectului activ al acestuia. Cercetătorii susțin că vocabularului (cuvântului) îi revine locul central printre celelalte unități de bază ale limbii, deoarece anume el se prezintă ca cea mai importantă verigă, menită să efectueze legătura dintre lumea înconjurătoare și gândire. Punând în discuție problema limbii ei au, de obicei, în vedere mai ales cuvintele, dat fiind faptul că limba constă din cuvinte, se împarte în cuvinte, se realizează în procesul interacțiunii unităților lexice.

Problema lexicului, în general, a interesat diverși cercetători lingviști (A. Bidu-Vrânceanu, A. Novikov, N. Forăscu, N. Corlăteanu, I. Melniciuc etc.), a stat și în vizorul pedagogilor (M. Livov, M. Morărescu etc), dar și a celor care au fost interesați de vârsta timpurie. Astfel, putem menționa studiile efectuate de S. Cemortan, E. Strunina, O. Ușakova, F. Sohin, L. Mocanu etc.

Pedagogii, psihologii (L. Vâgotski, A. Leontiev, F. Sohin etc.) insistă asupra însușirii, dar și a conștientizării conținutului vocabularului începând din cea mai fragedă vârstă, remarcând rolul instituției de educație timpurie în sprijinirea copiilor întru formarea unui vocabular cât mai bogat pentru a se putea exprima liber, expresiv, coerent, dar și corect din punct de vedere gramatical, sonor, demonstrând corelația strânsă dintre operarea cu vocabularul și gândirea copilului.

Se susține că achiziționarea vocabularului în ontogeneză este întemeiat și de dezvoltarea imaginației copilului despre lumea înconjurătoare. Concomitent cu familiarizarea, cunoașterea obiectelor, caracteristicilor acestora, dar și a acțiunilor ce se pot întreprinde cu ele etc, are loc îmbogățirea vocabularului.

Psihologii au stabilit că anumite caracteristici ale dezvoltării gândirii determină, în bună parte, caracteristicile vocabularului copiilor. Apariția gândirii logico-verbale, de exemplu, necesită neapărat însușirea de către aceștia a noțiunilor elementare.

Referindu-ne la cuvintele existente în limbă, ținând cont de conținutul acestora, dar și de frecvența lor, ele au fost divizate în: a) vocabularul fundamental (fond principal de cuvinte, fond principal lexical) și b) masa vocabularului. Prima clasificare cuprinde cuvintele de largă întrebuințare, cuvinte fără de care comunicarea între vorbitorii limbii respective n-ar fi posibilă. Numărul lor este foarte redus. Potrivit calculului anumitor specialiști, vocabularul fundamental al limbii române ar cuprinde circa 1500 de cuvinte[1].

Aceste cuvinte au, însă, o circulație mare, sunt de obicei unități lexicale mai vechi și sunt mai productive, deoarece de la ele s-au putut forma alte cuvinte. Din vocabularul fundamental fac parte cuvintele care denumesc obiectele de strictă necesitate omului, părți ale corpului omenesc, diferite alimente, păsările și animale din preajma omului, arborii și fructele lor, numele unor culori, zilele săptămânii, numele de rudenie, numele corpurilor cerești. Din fondul principal lexical fac parte, de asemenea, prepozițiile, conjucțiile, pronumele, numeralele până la 10, unele adverbe mai frecvente, dar și anumite categorii de verbe (neregulate).

Cât privește masa vocabularului, menționăm, că aceasta cuprinde un număr foarte mare de cuvinte care nu intră în fondul principal, dar care constituie aproape 90% din cuvintele limbii române, iar numărul acestora în vorbire este destul de redus. [2]

O altă clasificare a cuvintelor o reprezintă părțile de vorbire care servesc drept elemente constitutive ale fluxului comunicant. Cunoașterea, însușirea cuvintelor ce exprimă diverse părți de vorbire a fost mereu un imperativ al educației timpurii.

Achiziționarea vocabularului constituie o activitate pedagogică intenționată, asigurând stăpânirea eficientă a lexicului limbii materne. Dezvoltarea acestuia reprezintă un proces ce durează în timp, vizează acumularea cantitativă a cuvintelor, însușirea, conștientizarea semnificațiilor lor și, nu în ultimul rând, formarea abilității de a le utiliza în condiții concrete de comunicare[3].

După D.B. Elkonin, există anumiți factori care contribuie la dezvoltarea lexicului preșcolarilor cum ar fi:

1. Dezvoltarea imaginației, a cunoștințelor copilului despre realitatea înconjurătoare. În funcție de faptul cum copilul se familiarizează cu noi obiecte, fenomene, cu acțiunile, caracteristicile acestora și are loc îmbogățirea vocabularului.
2. Activitatea verbală a adulților și comunicarea acestora cu preșcolarii.
3. Mediul social, în care crește și se educă copilul[Apud 5].

Asupra aspectului cantitativ al vocabularului s-au pronunțat mai mulți cercetători, rămânând deocamdată neacoperită suficient problema frecvenței anumitor părți de vorbire în limbajul preșcolarilor.

Da, se știe că dacă la 4 ani vocabularul copiilor atinge 1900, la 5 ani 2000-2500, apoi la debutul școlar acest număr este de cca 4000 de cuvinte. Dar care este structura lui gramaticală?

A. N. Gvozdev examinează în detaliu și stabilește consecutivitatea asimilării de către copil a unor părți de vorbire (inclusiv verbe), structura propozițiilor, natura dar și caracterul lor gramatical. În funcție de acestea, și propune periodizarea sa privind formarea vorbirii la copii de vârstă timpurie.

Potrivit datelor prezentate de A.N. Gvozdev, în vocabularul copilului de 4 ani se atestă 50,2 % – substantive, 27,4 % verbe, 11,8% adjective, 5,8 % – adverbe, 1,5% – munerale, 1,2% - conjucții, 9,9% –prepoziții , 0,9 -celelalte (8).

La contabilizarea cuvintelor, clasificarea acestora după părțile de vorbire prezente în limbajul copiilor de vârstă timpurie s-au referit diverși cercetători. Astfel, R.I. Lalaev și N.V. Serebriakov au stabilit care sunt cele mai frecvente cuvinte la copiii cu vârsta cuprinsă între 6-7 ani: substantive (mamă, oameni, băiat), adjective (mic, mare, copil, rău), verbe (du-te, vorbesc, spune) etc, Autorii au ajuns la concluzia, că pentru fiecare 100 de cuvinte utilizate, revine o medie de numai 8,65 adjective. Despre verbe nu s-a vorbit nimic[4].

Alekseev M., Iașin V., Gherbov V. etc., susțin că componența, structura vocabularului preșcolarilor reprezintă, de fapt, cercul lor de interese, de necesități. Gherbov V., de exemplu, în studiile sale, a stabilit caracteristicile conținutului unor părți de vorbire mai frecvent utilizate în viața cotidiană din vocabularul copiilor de vârstă mică[Apud 3].

S-a stabilit, că pe primul loc se plasează substantivele (denumirile celor mai răspândite obiecte constituie 36%; denumiri de obiecte din natura vie -16,56%, a mijloacelor de locomoție - 15,9%. Doar o treime dintre toate cuvintele le formează verbele, susține autorul. Aceste date vorbesc despre faptul că, deja la trei anișori, copiii dispun de un vocabular divers, ce asigură comunicarea cu cei din jur. Dar pentru acesta copilul are nevoie de cuvinte ce denumesc acțiuni.

Și Arkin A. E. face o descifrare amănunțită a substantivelor atestate în limbajul copiilor: locuință - 15,2 %, produse alimentare - 9,6 %, îmbrăcăminte - 8,8 %, animale - 8,8 %, plante - 6,6 %, oraș - 5,5 %, părțile corpului - 4,3 %, profesii - 4 %, natura moartă - 3,4 %, timp - 3,3 %, fenomene sociale - 3,3 %, noțiuni de gen - 1,6 %, medicină - 1 %, forme geometrice - 0,9 %, altele - 0,9 % [Apud 8].

În literatură se menționează faptul că în limbajul preșcolarilor se observă o creștere rapidă a substantivelor și a verbelor ceea ce nu putem spune despre alte părți de vorbire.

Potrivit datelor căpătate de Arkin A. E., vocabularul copilului de patru ani, în funcție de părțile de vorbire, se divide astfel: substantive - 968 (50,2%), verbe - 528 (27,4 %), adjective (inclusiv 20 de adjective pronominale) - 227 (11,8 %), adverbe - 112 (5,8 %), numerale - 37 (1,9 %), conjuncții - 22 (1,2 %), prepoziții - 15 (0,8 %), celelalte părți de vorbire rămase constituind 27 (0,9 %) [Apud 8].

Și datele căpătate de A.V. Zaharov vorbesc, aproximativ despre aceleași raporturi dintre părțile de vorbire prezente în limbajul preșcolarilor de 6 ani, cu unele diferențe: substantive - 42,3%, verbe - 23,8%, adverbe - 10,3%, adjective - 8,4% etc.

Prezintă interes examinarea analitică a fondului lexical stabilit pe diferiți copii de A. Decondres, care, în vocabularul unor prescolari, a realizat repartitia cuvintelor pe diferite categorii gramaticale. Un copil de 5 ani, susține autorul, cuprinde în vocabularul său 1199 de substantive, 399 de verbe, 141 adjective și 123 de alte cuvinte [7].

Folosind un limbaj preponderent situativ, copilul recurge mai mult la cuvinte cu un conținut concret, cel mai adesea, legat direct de realitatea imediată. De aceea, în vorbirea copilului preșcolar predomină substantivele și verbele, adjective care arată însușiri perceptibile vizual, auditiv, tactil, și mai puține pronume și numerale. Deși, sub raport numeric, substantivele ocupă primul loc, trebuie subliniat faptul că verbele au o mare importanță funcțională fiind frecvent utilizate în vorbirea copilului [7].

De la 3 ani, copiii, în procesul de comunicare, folosesc verbe îndeosebi la imperativ sau infinitiv. Treptat numărul verbelor crește. După 5 ani copiii încep să formeze noi verbe după modelul altora sau de la alte părți de vorbire.

Despre numărul mic de verbe (comparativ cu cel al substantivelor) ne-au vorbit și datele experimentale-prima etapă. Prin probele propuse-5 la număr- am urmărit atât partea cantitativă a verbelor prezente în limbajul subiecților, cât și cea calitativă, adică perceperea conținutului acestora, referindu-ne la cuvinte polisemantice, la crearea altor relații dintre sensurile cuvintelor – verbe. La fel am insistat în a stabili prezența anumitor forme ale verbului (categorii gramaticale) cum ar fi modul, persoana, numărul etc. în limbajul acestora.

Majoritatea subiecților din ambele grupe, cuprinse în experiment, la toate probele, s-au plasat la nivel inferior sau mediu, oprindu-se, de cele mai dese ori, la un singur cuvânt- răspuns. (Exemplu, la întrebarea Ce putem face cu mărul? cca 80% dintre copii au recurs la un singur răspuns: „mânca”. Aceasta încă nu vorbește despre faptul că preșcolarii nu cunosc și alte verbe, dar la moment nu le-au numit.

Reglarea situației depinde întru totul de activitatea adultului (cadrului didactic), care, insistând la diverse modalități - lectura după imagini, text literar, exerciții, jocuri (de rol, didactic), observări etc., riguros selectate, contribuie mult în achiziționarea cuvintelor ce denumesc acțiuni, dar și perceperea conținutului acestora. Nu în ultimul rând, copiii trebuie să folosească aceste denumiri de acțiuni de sine stătător, construind propoziții, recurgând, astfel, la diverse forme ale verbului.

BIBLIOGRAFIE

1. CORLĂTEANU, N. Limba literară contemporană, vol.I: Lexicologia, Chișinău, Lumina,1965.
2. Vocabularul limbii române https://ro.wikipedia.org/wiki/Vocabularul_limbii_rom%C3%A2ne
3. АЛЕКСЕЕВА, М.М.; ЯШИНА, В.И. Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников: М.: Академия, 2000. - 400 с.
4. ЛАЛАЕВА, Р.И.; СЕРЕБРЯКОВА, Н.В. Коррекция общего недоразвития речи у дошкольников (формирование лексики и грамматического строя), 1999 edlib.ru/Books/5/0231/5_0231-1.shtml
5. Обогащение словарного запаса детей старшего дошкольного возраста с общим недоразвитием речи средствами дидактических игр. Велгород, 2016.
6. <https://core.ac.uk/download/pdf/200269933.pdf>,
7. <https://www.rasfoiesc.com/educatie/didactica/gradinita/>
8. <https://core.ac.uk/download/pdf/154819195.pdf>